

*Les petites actituds humanes ens poden ensenyar més que els grans manuals. La plaça de les Cols de Girona, en un gravat a partir d'una pintura de F. Sans.*



En aquest primer número bimestral de la *Revista de Girona* encetem una sèrie intitulada “*La història quotidiana*” amb la pretensió de donar a conèixer al gran públic esdeveniments curiosos, anecdòtics, fins i tot trivials, que per les seves especials característiques rarament són recollits en els llibres d’història, per molt divulgatius i planers que siguin.

És, per tant, una sèrie pensada bàsicament per a entretenir, manté, això sí, una absoluta rigorositat i fidelitat als documents que serveixen de suport a la notícia, doncs no es tracta d’inventar-se res. Per altra banda, estalviem al lector les cites bibliogràfiques excessivament prolixes, les notes i els grans aparells estadístics, i ens limitem a centrar el tema, evitant al màxim caure en l’erudició, que no faria res més que frenar l’objectiu de fer una exposició planera i àgil alhora. Perquè en realitat, del que es tracta és d’acostar la història a un gran sector de públic que sovint se’n manté allunyat davant l’aparent aridesa o especialització de bon nombre dels estudis històrics.

La meva intenció fonamental és la de divulgar fets i anècdotes sovint sense cap relació causal entre elles, i sense magnificar-ho amb la pretensió de treure’n conclusions, encara que, ben segur que el contingut d’algun article ultrapassarà aquest àmbit que m’he marcat. Quan s’escaigui aquest darrer cas, espero que serveixi per quelcom més que per entretenir, doncs a vegades de les petites i quotidianes actituds humanes hom aprèn més de la vida i costums dels nostres avantpassats que no pas llegint determinats manuals.

En síntesi, llibertat absoluta pel que fa a la cronologia i al tema, en el benentès que si bé em centraré primordialment en l’àmbit geogràfic més pròxim —Girona i comarques— no defujo, quan sembli d’interès, parlar de temes d’abast català o espanyol.

# Una mostra del classisme set-centista

La notícia que expliquem tot seguit succeeix en la primavera-estiu de l'any 1793, ben bé al començament de les hostilitats bèl·liques entre la monarquia de Carles IV i els revolucionaris francesos, en l'anomenada popularment "Guerra Gran". Com ja és sabut, en un principi l'escenari de la guerra se situa a les contrades rosselloneses, per tant, lluny de les nostres comarques, però tot i així era costum que cada vila o ciutat aixequés uns cossos de guàrdia formada per voluntaris per tal d'alternar-se en la vigilància i preveure amb temps la possibilitat d'un mal tomb de la guerra, com finalment s'esdevindria.

A la ciutat de Girona, concretament el diumenge disset de març del 1793, es reuneixen al saló de sessions de l'Ajuntament, en una primera convocatòria, la noblesa i els gaudints —és a dir, gent que gaudia de privilegi— i una hora més tard els preposits i cònsols dels gremis per tal de debatre la necessitat de fer torns de guàrdia a determinats portals del recinte emmurallat, corresponent així als preceptes continguts en unes cèdules lliurades pel rei i en les quals demanava la col·laboració del poble en les tasques de defensa per mentre durés la situació d'enfrontament amb França. Això no tenia res d'estrany, i era una pràctica quasi secular a la qual tothom es mostrava desitjós de col·laborar, oi més quan es tractava de complaure un prec del monarca.

A la reunió amb la noblesa i els gaudints, començada a les tres de la tarda, se suscita d'entrada una petita controvèrsia pel fet que la noblesa, per boca de l'egregi Narcís de Sarriera, Comte de Solterra, mostra el seu ressentiment perquè l'Ajuntament ja s'ha avançat a oferir a sa majestat "Las vidas y haciendas de sus Moradores" sense consultar-los abans, i conclou que no cal fer la reunió ja que la Municipalitat ja ho ha dit i ofert tot.

Per part de l'Ajuntament se'ls contesta que s'han limitat a remarcar al rei que "estas fieles vezinos derramarían hasta la última gota de su sangre en defensa de la Patria, la Religión y del Estado" i que això havia estat més o menys tergiversat per un redactor de la "Gazeta", que és d'on han tret la notícia els components de la noblesa gironina.

Com que alguns nobles s'entesten a dubtar dels termes en què ha estat fet l'ofertament de l'Ajuntament al monarca, tot i que hom els llegeix còpia de la carta que s'ha tramès, es decideix acabar amb l'incident nomenant una comissió encarregada d'aplegar l'opinió de la resta dels nobles pel que fa a la seva intenció d'ofertar els seus serveis particulars al rei.

Tot seguit entren al saló de sessions els capdavanters dels gremis. Assabentats del motiu de la convocatòria, acorden reunir els agremiats per tal de prendre una decisió. Pel que sembla, hom acull de bon grat col·laborar en les guàrdies, bé que al cap de pocs dies apareixen problemes de jararquia. En un ple del 3 de juliol, els preposits i mestres d'oficis diversos, palesen el seu interès a fer les guàrdies, però no s'estan de dir "quan sensible era a los Individuos de los Cuerpos de que se les mandase hacer el Servicio junto con los que no eran de gremio debiendo por consiguiente estar mezclados con Peones, Taverneros, Mozos de Cordel

✠  
Señor D. Lázaro de Camps

El muy Il.<sup>tre</sup> Ayuntamiento me manda avisar á V. para que el dia 3.<sup>o</sup> del Corriente á las Doze, y media del dia se sirva asistir á la Pieza Capítular á entregarse de la Guardia de los Paisanos.

Gerona á 3. de Agosto  
de 1793.

Buenaventura Burell y  
Matheu Escrivano.



L'Ajuntament de Girona convoca tots els nobles, cavallers i ciutadans honrats a fer torns de guàrdia als portals de la muralla.

y otros, que al parecer no les era muy decoroso, y que si parecia al Il.<sup>tre</sup>. Ayuntamiento podrian ir los Gremios separados de los demas, esto es, señalando algunos dias de la Semana para estos y los demas para los Individuos que no son de Gremio".

L'Ajuntament els dóna llargues i diu que ja s'ho pensarà. En canvi, el veritable problema se'ls presenta quan el propi Ajuntament comença a convocar per a unes

mateixes hores de guàrdia a individus de la noblesa i dels gremis alhora. Usualment se'ls cita a un quart d'una a la caserna de Sant Agustí, i més tard l'horari s'endarreix un quart i se'ls fa presentar al saló de sessions de la Casa de la Ciutat.

Per part de la noblesa aquesta decisió de barrejar-los amb els gremis s'interpreta com un trencament del protocol i del reglament que en semblants casos s'aplicava, i aleshores cada noble s'apressa a manifestar a la Municipalitat el seu malestar de manera ben diversa. Donat que era costum que a la noblesa i gaudints, se'ls convoqués per escrit —mitjançant "esquela", segons apareix escrit en els documents de l'època— molts aprofiten el mateix paper on se'ls convoca per retornar-lo amb una resposta curta i sovint contundent per tal de fer més explícit el seu desacord. Com a mostra, valgui la il·lustració que adjuntem de la convocatòria i resposta consegüent del noble Llätzer de Camps.

En síntesi, l'Ajuntament convoca al llarg del mes d'agost del 1793 a tots els nobles —majoritàriament cavallers i ciutadans honrats— però es troba amb què només accepten fer el servei voluntari al Portal de Santa Maria, el Comte de Solterra, que habitava el Palau del carrer dels Ciutadans actualment ocupat pels Serveis Territorials de Cultura de la Generalitat, Joan de Manresa, Joan de Bono, Jeroni de Rodil, Ramon de Manresa, Jaume de Bono, Alexandre Andreu i Joan Cabirol.

La resta es nega a fer-ne, i expressa per escrit a l'Ajuntament l'opinió que els mereix el sistema seguit. Contrariats, els regidors fan inserir les respostes en el

Manual d'Acords per tal que en quedi constància. Gràcies a aquesta escrupolositat municipal hem pogut constatar l'opinió de la noblesa —del seu propi puny i lletra, a més— que reflecteix el classisme imperant a la societat gironina de les acaballes del set-cents.

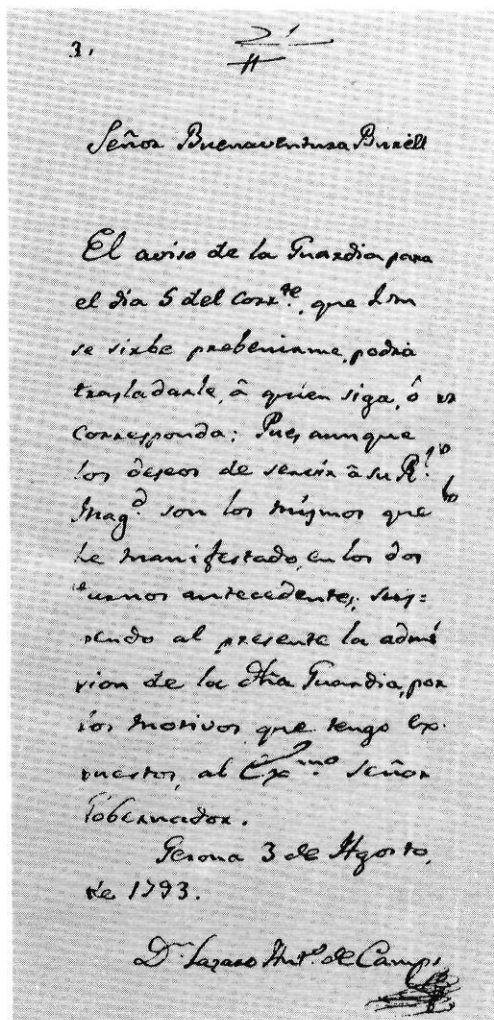
N'hi ha que donen excuses banals, o bé al·leguen motius de feina, però defugen en tot cas d'entrar en polèmica amb l'Ajuntament. Així Josep Perramon al·lega estar malalt; Ciril de Rich argumenta que s'ha de traslladar sovint per tal d'ocupar-se de les seves propietats; Narcís Cabirol s'excusa adduint el proper part de la seva muller i que després haurà d'anar a prendre els banys a Caldetes; Josep de Burgues es declara malalt i que s'ha d'anar a recuperar a la muntanya, i Narcís Miró, més pràctic, es compromet a fer guàrdia quan els altres nobles també en facin.

Val a dir, però, que no tots contenen el seu disgust, i n'hi ha que no s'estan de llançar un veritable xàfec dialèctic contra els components de la Municipalitat, entre els quals, curiosament, també hi ha algun noble distingit com ara Francesc de Delàs, baró de Vilagaià. El més dur de tots és Narcís de Burgues —propietari d'un gran casalot a la Força— que els escomet amb un atac furibund: "se equivoca este mui Illtre. Ayuntamiento en pensar que yo alterne con las clases que no me corresponden ni menos en que nunca adopte el sistema de igualdad que parece quiere proteger con su tan nuevo como extraño reglamento, con el que pretende que yo torne con gentes de una clase que no está tan distante de la última como de la mia". Acaba dient que quan retornin al sistema tradicional de guàrdies, les farà amb molt de gust.

N'hi ha, com Narcís de Ciurana, que demana alternar amb nobles i gaudints, i remarca que en les actuals circumstàncies "me haria un publico agravio a mi mismo y responderia mal a las obligaciones que me debo, si ocupase dichos puestos con la confusión de clases y colegios establecida por el ultimo arreglo del Mui Illtre. Ayuntamiento y que motivó mi constante oposición". Martí de Carles s'expressa en termes semblants —"pues no me es decoroso alternar con clases que no debo confundirme"— i la resta, Llätzer de Camps, Salvador Puig i Antoni de Ciurana manifesten el seu desig de servir al rei però quan a les guàrdies se'ls faci alternar amb gent de la seva mateixa posició social.

Al capdavall, l'Ajuntament es veu obligat a reconèixer que al ser la guàrdia un servei voluntari no pot obligar-los a fer-la, i fa constar en acta el seu disgust pels conceptes continguts en algunes de les respostes, senyaladament la de Narcís de Burgues, ja que aquest "con las expresiones mas impropias llama al Ayuntamiento Protector del Sistema de Igualdad, cuya expresion no puede ni debe tolerarse maiormente en las críticas circunstancias del dia". En plena guerra contra els revolucionaris francesos, l'al·lusió de Burgues al desig municipal d'introduir un sistema d'igualtat, no deixa d'ésser una insinuació certament malèvola.

Finalment, tant l'Ajuntament com la noblesa eleven sengles lletres al rei justificant la seva posició, fins que la picabaralla es clou a la darrera d'agost quan el Governador Ladislao Havor, molest per les "frivolos etiquetas sobre alternaciones" de què s'emparen els nobles, mana que tothom cessi de fer guàrdies fins a nova ordre, mesura que desplau molt a la Municipalitat. Ben aviat, amb la proximitat de l'exèrcit francès a les nostres contrades, tot l'afer de les guàrdies s'arxivarà i el Governador organitzarà un assaig de defensa de la ciutat per part de forces militars.



Però molts aprofiten el mateix paper de la convocatòria per donar a la Municipalitat una resposta contundent.

**RAMON ALBERCH I FUGUERAS**